

Kompas bezpečného prostoru

Užívateľská príručka

Obsah

Proč kompas pro navigaci do bezpečného prostoru?	1
Jak se vyrábí kompas bezpečného prostoru a jak se používá?.....	3
Příklad použití	8
Závěr	10

ViVid - Učení, koučování a školení zaměřené na 3 V občanských potravinových sítí: Viability, Visibility and LiVeability

Co-funded by
the European Union

Project ID: 2023-1-FR01-KA220-ADU-000165801

Financováno Evropskou unií. Vyjádřené názory a stanoviska jsou však pouze názory autora (autorů) a nemusí nutně odrážet názory Evropské unie nebo Výkonné agentury pro vzdělávání a kulturu (EACEA). Evropská unie ani EACEA za ně nenesou odpovědnost.

Proč kompas k navigaci do bezpečného místa?

Tento nástroj jsme navrhli jako přirozené rozšíření příručky „Obyvatelnost v sítích podporujících zemědělství“ v rámci pilíře Obyvatelnost v rámci projektu VIVID (www.hub.urgenci.net/liveability/).

Příručka byla vytvořena prostřednictvím participativního procesu, do kterého byli zapojeni partneři projektu, s cílem identifikovat základní témata, která definují obyvatelnost v sítích LSPA: Klíčová slova obyvatelnosti (společný jazyk, čas, péče, rovnost, intersekcionalita, motivace, kolektivní organizace, řešení konfliktů), týmová práce a péče ve skupině. Poté jsme shromáždili a prostudovali materiály, bibliografie, příklady a navrhli aktivity k těmto tématům.

Následně jsme se rozhodli vytvořit praktický nástroj, který by potravinovým sítím umožnil reflektovat téma bezpečného prostoru jako základní a nezbytný předpoklad pro řešení obyvatelnosti a pohody v rámci jejich vlastních sítí.

Od samého začátku bylo jasné, že vzhledem k mnoha aspektům, které téma bezpečného prostoru s sebou nese, nemůže existovat jediné řešení ani přístup vhodný pro každý kontext; proto jsme se rozhodli změnit naši perspektivu a místo poskytování odpovědí a řešení jsme se chopili myšlenky shromáždit co nejvíce otázek.

Během devátého mezinárodního sympozia URGENCI: „KPZ čelí výzvě a buduje solidaritu“ v prosinci 2025 jsme začali shromažďovat otázky a zároveň jsme si uvědomili, že potřebujeme nástroj, jak se v těchto otázkách a tématech orientovat – a tak se zrodila myšlenka Kompasu bezpečného prostoru.

Nakonec jsme po sérii testů a revizí navrhli Kompas bezpečného prostoru jako personalizovaný nástroj pro zkoumání a posouzení, zda je současný nebo plánovaný prostor v rámci sítě nebo skupiny lidí shromážděných za společným účelem bezpečný pro všechny zúčastněné.

Užijte si skvělou chvíli s objevováním!

Mějte na paměti: důležitost rozpoznání rozdílu mezi online a osobním setkáním.

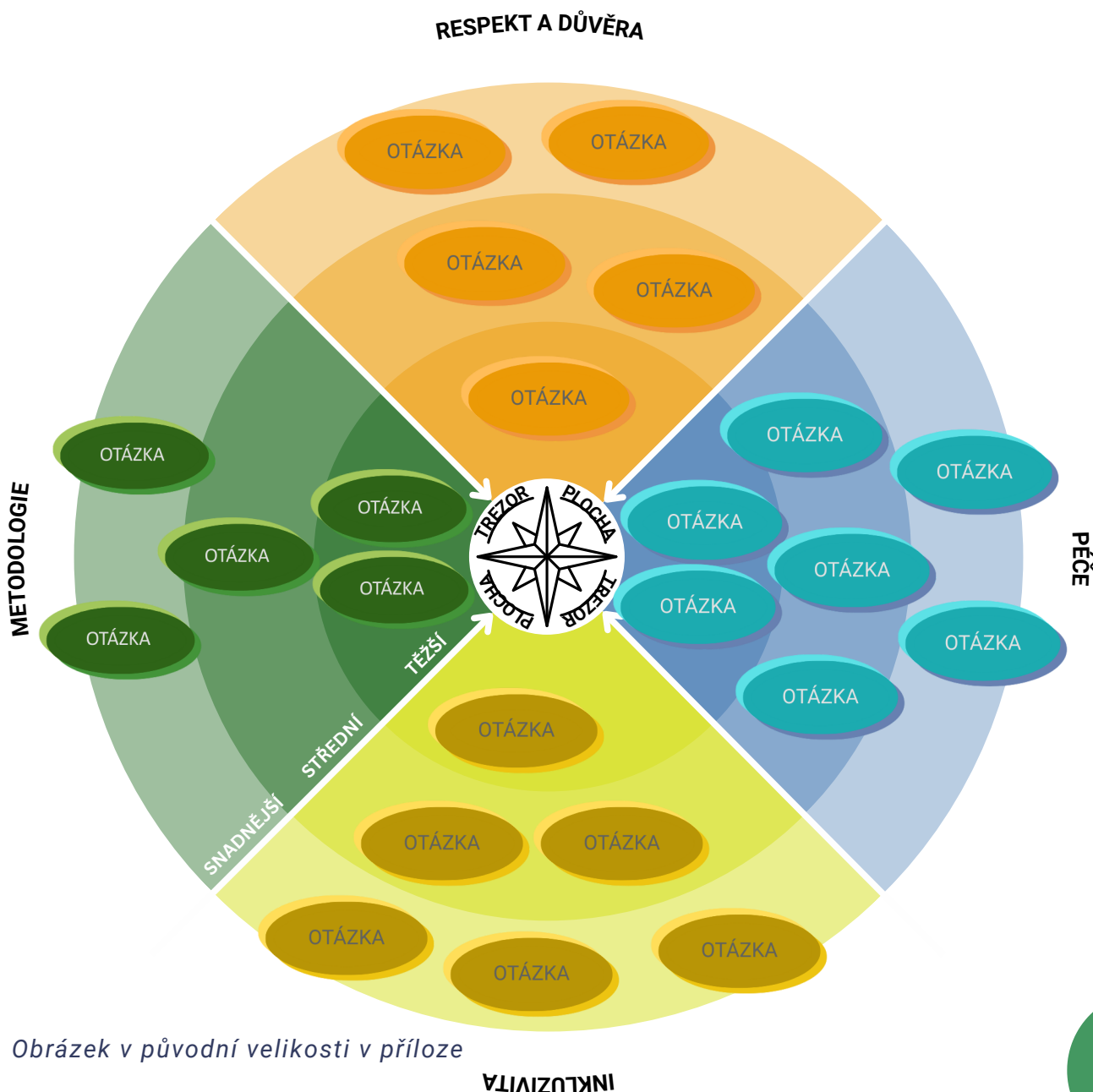
- Online prostory zabírají stále více našich sítí, a to od nás vyžaduje, abychom přemýšleli o rozdílech mezi osobním setkáním a online interakcí. Nepřicházíme a neodcházíme stejným způsobem. Spojení s ostatními lidmi a kódy interakce se liší, takže jako facilitátoři musíme při používání tohoto nástroje vzít v úvahu. U online schůzek musíme zajistit, aby každý, kdo je pozván k účasti, byl plně obeznámen s komunikačním nástrojem, stejně jako s „pravidly“ a nástroji pro účast: tlačítka pro zapnutí a vypnutí mikrofonu a kamery, pro tlumočení, pro reakce, pro vyžádání slova... aby se na schůzce cítili pohodlně hned od začátku.

Jak se kompas vyrábí a jak se používá?

Neexistuje univerzální kompas bezpečného prostoru, který by fungoval pro každou síť nebo kontext, a je možné vytvářet nekonečné množství různých kombinací podle specifických potřeb. Metoda a proces jeho vytváření a používání (vysvětlené níže) je jeden, ale vždy je nutné provést specifické lokální úpravy.

Kompas se skládá ze čtyř částí (respekt a důvěra, péče, metodologie a inkluzivita), z nichž každá obsahuje řadu otázek uspořádaných podle úrovně obtížnosti (lehčí, střední a těžší) počínaje od vnější strany směrem ke středu kruhu.

Obrázek v původní velikosti v příloze

Kompas můžete začít číst zvenčí a postupně se propracovávat dovnitř, otázku po otázce. Odpovědi na otázky mohou být pouze pozitivní nebo negativní, takže pokud jsou pozitivní, posouváme se blíže a blíže k srdci bezpečného prostoru; pokud jsou negativní, znamená to, že nám nějaký problém brání skutečně žít v prostoru naprostého bezpečí.

Pro vytvoření kompasu se doporučuje objasnit konkrétní kontext (schůzka, setkání, proces), úhel pohledu osoby, která jej sestavuje, a motivaci.

Zkuste si před začátkem odpovědět na tyto otázky:

Jakou reálnou situaci v mé síti nebo skupině chceme prozkoumat (schůzka, setkání, proces...)?

Kdo vytváří kompas a z čí perspektivy (celá skupina, facilitátor, účastník...)?

Co nás motivuje k používání tohoto nástroje k zajištění toho, abychom se nacházeli v bezpečném a konstruktivním prostředí (situace nerovnováhy, potřeba uspořádat prostor, posouzení pohody)?

Jakmile budou podmínky vyjasněny, doporučujeme vybrat si mezi minimálně čtyřmi otázkami na sekci, rozdělenými do různých úrovní obtížnosti, a maximálně devíti otázkami. Nabízíme více než čtyřicet navrhovaných otázek uspořádaných podle sekcí, úrovní obtížnosti a úhlu pohledu, ze kterých si můžete vybrat ty nejvhodnější pro sestavení vlastního kompasu.

Navrhované otázky v první části mají pomoci facilitátorům programu, schůzky nebo setkání zajistit, aby dokázali vytvořit prostor, kde se účastníci cítí bezpečně a pohodlně, s ohledem na všechny nejrelevantnější faktory. Otázky ve druhé části, formulované v první osobě, jsou určeny k tomu, aby účastníci procesu nebo schůzky rozpoznali, zda se nacházejí v bezpečném prostoru, nebo aby facilitátorům umožnily vyhodnotit (i anonymně) úroveň bezpečí vnímanou účastníky, aby lépe pochopili, jak se cítí.

METODOLOGIE

Je společný jazyk (obráťte se k mluvení, NVC, vyhýbejte se tam a zpět...) sdílen a odsouhlasen?

Jsou společná pravidla (souhlas médií, pořadí mluvčích, využití prostoru a času...) jasná, sdílená a dohodnutá?

Jsou role (moderování, péče o prostor před a po, reportování...) jasné, sdílené a odsouhlasené?

Jsou témata nebo společný cíl jasné, sdílené a odsouhlasené?

Jsou zvolené metody vyjádření/přispívání vhodné a přizpůsobené dané situaci?

Je možné se zapojit do role posluchače?

Umožňují dohody a pravidla skupině cítit se kolektivně zodpovědná za blaho a bezpečnost všech?

Může každý, kdo má nějakou roli, říct, jestli ji nezvládá?

Umožňuje metodologie v případě potřeby provést změny v procesu nebo dohodách?

Je proces řešení konfliktů sdílen mezi všemi?

PÉČE

Jsou noví lidé vítáni a představeni?

Jsou funkce, služby a vybavení prostoru známy/deklarovány všem? Pokud je prostor online, jsou všichni účastníci dostatečně obeznámeni s platformou, která bude použita?

Je k dispozici jídlo a pití?

Je všem známo trvání prostoru/programu setkání?

Mají lidé dovoleno se o sebe postarat?

Existuje ochota vést dialog a naslouchat?

Reaguje prostor na speciální potřeby (péče o děti, postižení, strava...)?

Je respektován fyzický prostor každého?

Existuje místo, kam se lidé mohou v případě potřeby uchýlit (prostory s nízkou sensorickou citlivostí, izolované prostory...)?

Je skupina dostatečně flexibilní, aby akceptovala potřeby všech?

Cítí se každý bezpečně, aby mohl v případě vzniku konfliktů řešit a řešit je?

Záleží všem na blahu a pocitech všech členů skupiny?

RESPEKT A DŮVĚRA

Je jasné, jaké osobní názory nebo informace sdílené v rámci skupin jsou důvěrné?

Neovlivňují tento proces přátelství a vztahy uvnitř skupiny?

Jsou staří i noví členové stejně naslouchání a brání v úvahu?

Může každý svobodně vyjadřovat své potřeby a hranice?

Může každý svobodně vyjadřovat své názory a myšlenky?

Cítí se všichni pohodlně (důvěřují) při delegování?

Mají lidé ve vedoucích rolích ve skupině větší respekt díky své rozhodovací moci?

Jsou chyby akceptovány?

Jsou lidé schopni nesouhlasit a říct ne?

Panuje v rámci skupiny důvěra?

Jsou všechny názory respektovány a naslouchány?

INKLUZIVITA

Přijímáme všichni inkluzivní jazyk? Je pro každého jasné, co znamená?

Cítí se všichni dobře se sdíleným způsobem vyjadřování názorů a příspěvků?

Mluví/slyší všichni svým vlastním jazykem, nebo jazykem, ve kterém se cítí dostatečně pohodlně?

Jsou životní zkušenosti každého člověka ceněny a nejsou zpochybňovány?

Budou se názory vyslyšet pouze kvůli obsahu a ne kvůli osobním sympatiím/nelibostem?

Bude každý hlas slyšet, i když...? (je stydlivý, patří k menšině...)

Jsou strukturální privilegia přítomna a viditelná ve skupině?

Jsou menšiny uznávány a začleňovány?

Jsou brány v úvahu myšlenky a názory, které se liší od názorů většiny?

METODOLOGIE

Je mi společný jazyk (obratte se k mluvení, NVC, vyhýbejte se tam a zpět...) srozumitelný a souhlasím s ním?

Jsou mi společná pravidla (souhlas médií, způsob vyjadřování, využití prostoru a času...) jasná a souhlasím s nimi?

Jsou mi role (moderování, péče o prostor před a po, reportování...) jasné a souhlasím s nimi?

Jsou mi témata nebo společný cíl jasné a souhlasím s nimi?

Považuji zvolené metody vyjádření/přispívání za vhodné a přizpůsobené dané situaci?

Mám pocit, že bych se mohl/a svobodně zapojit do role posluchače, pokud bych tak cítil/a?

Mám pocit, že společné dohody a pravidla mě činí zodpovědným za blaho a bezpečnost všech?

Mám pocit, že jsem schopen/schopna říct, zda nezvládám nějakou roli/zodpovědnost?

Myslím si, že je možné v případě potřeby navrhnout změny procesu nebo dohod?

Mám pocit, že je mi proces řešení konfliktů jasný?

PÉČE

Mám pocit, že jsou noví lidé vítáni a seznamování?

Mohl by mi někdo vysvětlit funkce, služby a vybavení daného prostoru? Pokud je to online, jste dostatečně obeznámeni s platformou, která bude používána?

Je k dispozici jídlo a pití?

Vysvětlí mi někdo, jak dlouho bude prostor/program setkání trvat?

Mám dovoleno se o sebe postarat?

Cítím ochotu vést dialog a naslouchat?
Je respektován můj fyzický prostor?

Jsou zohledněny mé speciální potřeby (péče o dítě, postižení, strava...)?

Je respektován můj fyzický prostor?

Existuje místo, kam se můžu v případě potřeby uchýlit (prostor s nízkou senzickou úrovní, izolované prostory...)?

Je každý dostatečně flexibilní, aby akceptoval potřeby ostatních?

Cítím se bezpečně, když se můžu vypořádat se s konflikty a řešit je, pokud k nim dojde?

Mám pocit, že ostatním záleží na mém blahu a pocitech?

RESPEKT A DŮVĚRA

Mám pocit, že je všem jasné, jaké osobní názory nebo informace sdílené ve skupinách jsou důvěrné?

Neovlivňuje mě nějaký přátelský nebo vztahový vztah uvnitř skupiny?

Mám pocit, že jsou stejně nasloucháni a bráni v potaz jak starým, tak i novým členům?

Mohu svobodně vyjadřovat své potřeby a hranice?

Můžu svobodně vyjadřovat své názory a myšlenky?

Mám pocit, že se všichni cítí dobře (důvěřují) při delegování?

Mám pocit, že lidé ve vedoucích rolích mají ve skupině větší respekt díky své rozhodovací moci?

Cítím se svobodně dělat chyby?

Můžu s tím nesouhlasit nebo říct ne?

Důvěřuji té skupině?

Mám pocit, že mé názory jsou respektovány a naslouchány?

INKLUZIVITA

Mám pocit, že každý ví, co je inkluzivní jazyk, a je schopen ho používat?

Cítím se dobře se sdíleným způsobem vyjadřování názorů a příspěvků?

Mám pocit, že můj hlas bude slyšet, i když...? (Jsem stydlivá, jsem žena, jsem nová...)

Mám pocit, že si mých životních zkušeností někdo váží a nezpochybňuje je?

Budou mé názory respektovány pouze kvůli obsahu a ne kvůli osobním sympatiím/nelibostem?

Mohu mluvit/slyšet ve svém jazyce nebo v jazyce, ve kterém se cítím dostatečně pohodlně?

Mohu si prohlédnout strukturální oprávnění, která ovlivňují skupinu?

Pokud jsem součástí menšinové skupiny, mám pocit, že nás všichni uznávají a zahrnují?

Mám pocit, že pokud se mé myšlenky a názory liší od názorů většiny, budou brány v úvahu?

Můžete změnit pořadí otázek (podle úrovně) nebo upravit formulaci podle vaší (nebo skupinové) specifické situace, povědomí o těchto problémech a toho, co chcete prozkoumat, ale důrazně doporučujeme nemíchat úhly pohledu. Můžete také přidat nové otázky nebo vyzvat svou skupinu, aby si vytvořila vlastní, s ohledem na to, že odpověď musí být vždy ano nebo ne a že perspektiva musí být jednotná a konzistentní.

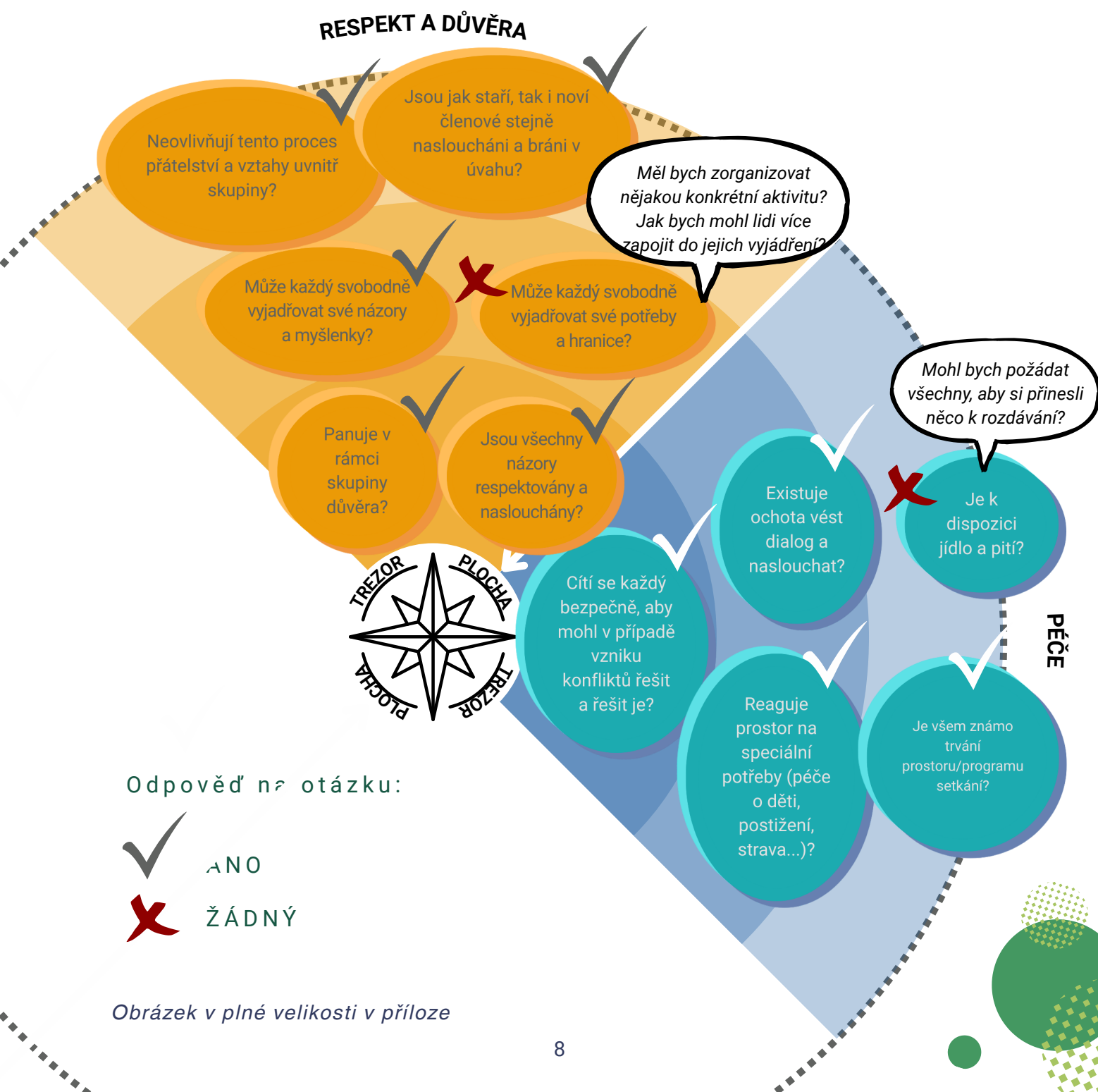
Nezapomeňte, že Kompas neposkytuje nástroje ani obsah pro zvládání nebo řešení kritického nebo kontroverzního problému: jeho účelem je problém zviditelnit. Je na skupině nebo facilitátorovi, aby jej posoudil a navrhl, jak jej řešit, a to výběrem nejvhodnějších nástrojů, přístupů a načasování.

- **Praktické tipy:**
- **Vytvořte si vlastní kompas na základě reálné situace**
- **Online nebo osobní interakce mají odlišnou dynamiku. Při plánování aktivit buďte ohleduplní.**
- **Můžete si vytisknout poskytnutý vzor nebo si vytvořit vlastní s použitím různých materiálů (papír, provazy, látky...) podle kontextu**

Příklad aplikace

Toto je příklad Kompasu bezpečného prostoru určeného pro organizátora setkání v rámci KPZ pro každoroční setkání se zpětnou vazbou. Stejné schéma, ale přeformulované do otázek v první osobě, lze použít jako hodnocení, které organizátor anonymně rozdává každému účastníkovi, aby shromáždil zpětnou vazbu před zahájením setkání se zpětnou vazbou.

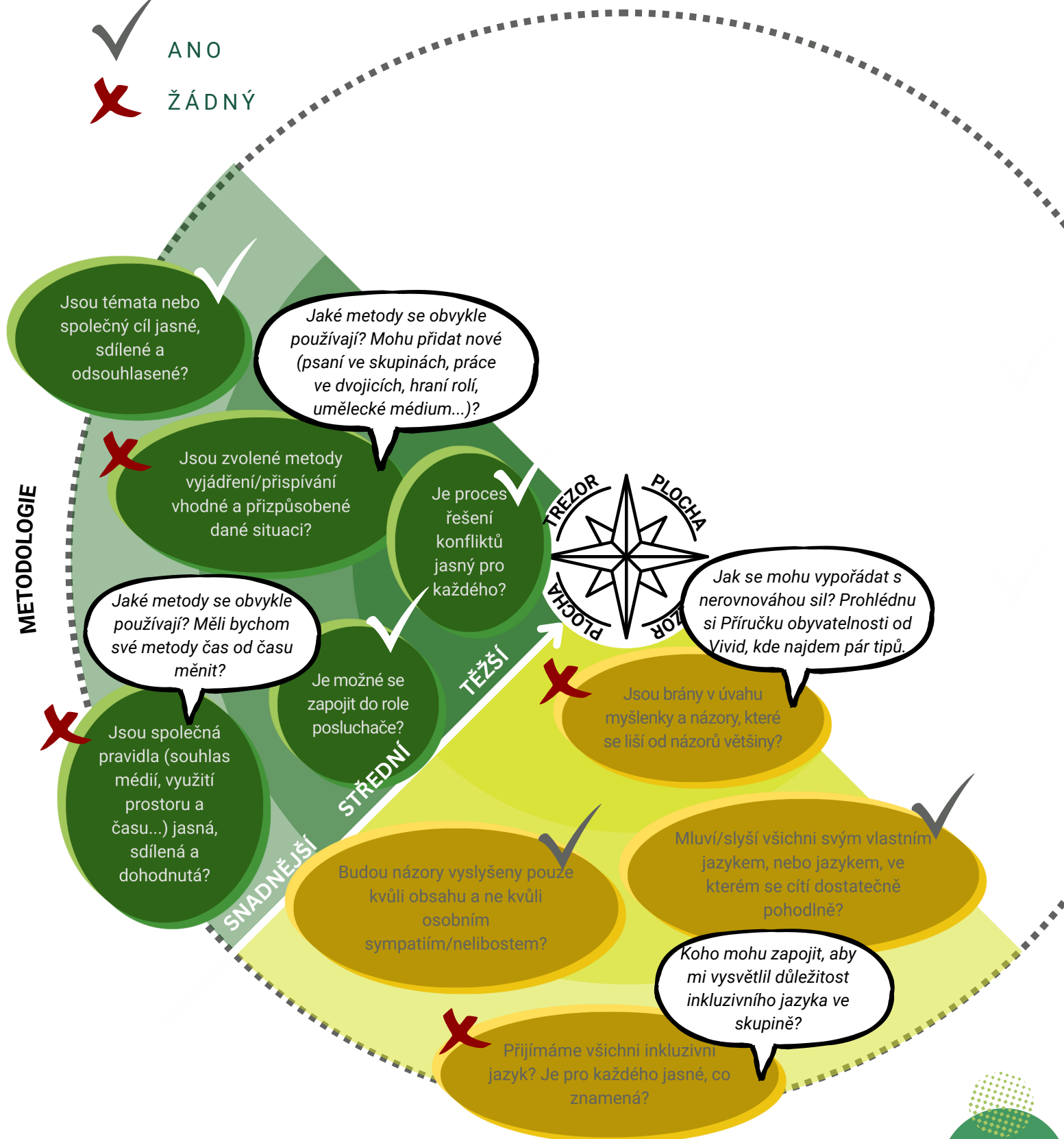
Odpověď na otázku:

ANO

ŽÁDNÝ

Obrázek v plné velikosti v příloze

INKLUZIVITA

Závěr

Kompas bezpečného prostoru jsme testovali v různých prostředích, do kterých jsme zapojili lidi s různými rolemi a odpovědnostmi v rámci komunit a potravinových sítí, abychom shromáždili co nejvíce vstupů a zpětné vazby pro finální verzi.

Právě s ohledem na jejich úvahy a potřeby jsme se rozhodli navrhnout jako příklad otázky, které se objevovaly nejčastěji, a vynechat ty, které byly vysoce technické, specifické nebo použitelné v jednom kontextu. Navržené otázky a příklad se proto zaměřují spíše na relační a skupinovou dynamiku než na specifické výzvy, které lze nalézt v rámci jednotlivých sítí.

Cílem tohoto nástroje ve skutečnosti není poskytovat univerzální řešení každodenních výzev, ale zviditelnit je a podpořit vztahy v rámci sítí (interní členové, zaměstnanci, dobrovolníci, členové, uživatelé služeb...) s cílem vytvořit bezpečné a konstruktivní prostory pro diskusi a růst, které usnadňují přirozené a dynamické interní i externí změny a procesy (interní organizace, nové projekty, organizace akcí, zpětná vazba, skupinová podpora...). Jakmile jsou výzvy zviditelněny, je na skupině, aby se rozhodla, jak se s nimi bude zabývat nejvhodnějšími způsoby a v nejvhodnější době.

V tom spočívá váš přínos a příležitost, aby byl nástroj obohacen o vaše zkušenosti v oboru, takže se nestane jen nástrojem k použití, ale nástrojem k jeho společné tvorbě, a jako takový je již součástí procesu bádání a uvědomování si.

Doufáme, že se Safe Space Compass stane součástí co největšího počtu potravinových sítí!

ViVid - Learning, coaching and training towards the 3 Vs of citizen food networks: Viability, Visibility and LiVeability

Project ID: 2023-1-FR01-KA220-ADU-000165801

Financováno Evropskou unií. Vyjádřené názory a stanoviska jsou však pouze názory autora (autorů) a nemusí nutně odrážet názory Evropské unie nebo Výkonné agentury pro vzdělávání a kulturu (EACEA). Evropská unie ani EACEA za ně nenesou odpovědnost.